

“โศวจัสมตา ว่าง่ายสอนง่าย”

เทศน์ที่ สถานปฏิบัติธรรมป่าวิเวกสิกขาราม อ.พล จ.ขอนแก่น

พระอาจารย์วิชัย กัมมสุทโธ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ (เช้า)

วันนี้วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เราเคยสังเกตกันไหม ที่เด็กๆนี้ เวลาเด็กเกิดขึ้นมา ก็ต้องอาศัยพ่อแม่ในการช่วยเหลือ ในการเลี้ยงดูให้ข้าวให้น้ำ แล้วยังไม่พอ ยังต้องฝึกต้องหัด หัดภาษาหัดมารยาท หัดการกินการอยู่ การดำรงชีพ อันนี้อย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งเวลาเด็กๆไปเข้าโรงเรียนก็ต้องอาศัยครูสอน สมัยก่อนแค่เขียนพยัญชนะ ก.ไก่ ข.ไข่ ครูก็ต้องจับมือสอน ค่อยหัด แล้วก็ค่อยเป็นไป อันนี้ก็อีกอย่างหนึ่ง ทีนี้เวลาคนสำเร็จการศึกษา แล้วก็ออกไปสู่ทำงาน เขาก็ยังมีการปฐมนิเทศ บอกถึงว่า จะต้องทำงานอะไรบ้างในหน่วยงานนั้น ให้รู้จักขอบเขตหน้าที่การงานนั้น เพื่ออะไร ก็เพื่อเวลาเราเข้าไปอยู่ในจุดนั้นแล้วก็จะได้ทำงานได้ ไม่เกิดการขัดแย้ง หรือไม่เกิดการเป็นภาระต่อหน่วยงานนั้น เมื่อบุคคลนั้นเข้าไปสู่ที่ทำงานในหน่วยงานนั้น เขาก็คาดหวังว่าเป็นพนักงานคนหนึ่ง เป็นเจ้าหน้าที่คนหนึ่ง หรือเป็นข้าราชการคนหนึ่ง มีศักดิ์และศรีเท่าเทียมกันในหน้าที่ของพนักงาน ของข้าราชการ ของเจ้าหน้าที่ ความสามารถพื้นฐานก็น่าจะต้องทำได้เหมือนกัน อันนี้เขาก็คาดหวังไว้ แต่ที่นี้ความชำนาญหรือการงานบางอย่างก็ทำไม่เป็น แม้แต่จบการศึกษาไปในแผนกนั้นสาขานั้นก็จริง แต่เวลาเข้าไปแล้วมันไม่ได้ตรงหรือเราไม่มีประสบการณ์ ไม่เคยผ่านในระบอบในระบบตรงนั้นก็ต้องไปศึกษา การศึกษาตรงนั้นก็ต้องมีพี่เลี้ยงเป็นผู้แนะนำ นี่ฉันใดฉันนั้น เหตุนั้นในพระศาสนาก็เช่นกัน พระที่บวชเข้ามาประพฤติดัวไม่เหมาะสม ในเรื่องของมารยาทพูดแบบภาษาโลกเรา ความประพฤติมารยาท การปฏิสันถาร การสำรวม การรู้จักหน้าที่ควรทำไม่ควรทำ เนื่องจากพระเมื่อบวชเข้ามาแล้ว ไม่ได้ศึกษาหรือไม่มีพี่เลี้ยงที่จะบอก ฟัง พุทธพจน์ไปแล้วก็จะไปทำกันเอง เมื่อไม่มีพี่เลี้ยงไม่มีผู้ที่จะแนะนำสั่งสอน เวลาไปฉันก็เสียงอึกทึกรึกรึโครมอะอะ เป็นเหตุให้ชาวบ้านติฉินนินทา หรือการนุ่งห่มก็ไม่เรียบร้อย การเดิน มารยาท การสำรวมก็ไม่มี เราจะเดินแบบฆราวาสเหมือนนั้นเคยพูดให้ฟัง เหมือนนางแบบเขาเดินอยู่บนแค้ตวอล์ก เขาเดินสายไปสายมาเขาก็โชว์ อันนั้นก็ถือว่าดีถือว่าสวยงามของเขา แต่ถ้าพระชี้ไปเดินแบบนั้น โลกก็ติฉินนินทา ว่ามันไม่เหมาะต่อสมณสาธูป เหตุนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสไว้ บรรพชิตควรพิจารณา

เนื่องๆ เพศเราต่างจากคฤหัสถ์ ภายกิจริยาจามันต้องต่างจากคฤหัสถ์ อะไรที่ยังไม่ดียัง
จะดีขึ้นไปอีกก็ให้ปรับปรุงนั่นเอง แม้แต่คำนำหน้าเขาก็ให้เปลี่ยนเป็นพระ เหตุนี้มหา
เถรสมาคม เวลาเราเซ็นชื่อจะต้องเซ็นว่าพระนำหน้า เช่นว่านายก็ผิดอีก เขามีคำสั่งของ
มหาเถรสมาคมในอดีตไว้ นี้อันนี้อย่างหนึ่ง เวลาเรากินข้าวเขาก็เรียกว่าจัน เงินเขา
เรียกว่าบัจจัย คำพูดก็เปลี่ยนไป คำพูดเหล่านี้เปลี่ยนไปเพื่ออะไร แม้แต่ตัวเราก็เรียกว่า
อาตมภาพหรืออาตมา เปลี่ยนไปเพื่ออะไรคำพูดเหล่านี้ ก็เพื่อให้เหมาะสมต่อเพศ
สถานะของเรานั้นเอง เป็นข้อที่ต้องเตือนสติตัวเองว่า แม้แต่คำพูดภาษาก็ยังเปลี่ยนไป
เราเองก็ต้องพิจารณา ว่าเราเป็นสมณสาธูปยัง เป็นสมณสาธูปหนึ่ง สิ่งใดที่ควรทำให้
เหมาะสมต่อสมณสาธูป นั่นคือสิ่งที่ต้องทำ เพราะการทํานั้นมันก็บอกหมุ่มบอกฝุงบอกสี
นั่นเอง แต่อันนั้นถ้าคนใช้ไม่เป็น ก็เลยยึดมันเป็นทฎฐิเป็นมานะเกิด การที่มันบอกหมุ่ม
บอกฝุงบอกสีนั้นเพื่อเตือนสติเราต่างหาก ว่าเราเป็นสมณะ สมณะมีหน้าที่อยู่ ที่จะต้อง
ยังกิจของสมณะ คือการเจริญศีลสมาธิปัญญานั้นเอง ท่านเรียกว่าสิกขา คือการศึกษา
นั่นเอง อธิศีลสิกขา ศึกษาในเรื่องของอธิศีล อธิจิตตสิกขา ศึกษาในเรื่องของจิตยัง อธิ
ปัญญาสิกขา ศึกษาในเรื่องของปัญญา ให้มารอบรู้ตาหูจมูกลิ้นกายใจเรา ให้รู้ถึงกาย
เวทนาจิตธรรมนั่นเอง อันนี้เป็นหน้าที่ของนักบวช หน้าที่นักบวชจะไปทำแบบฆราวาส
ก็ไม่ใช่ เขาเรียกว่าผิดหน้าที่ เหตุนี้ทุกหน่วยงานก็ต้องมีพี่เลี้ยงขึ้นมาในช่วงแรก เด็ก
เมื่อโตขึ้น ก็ออกจากพ่อแม่ได้ ก็หากินเลี้ยงตัวเองได้ ตักข้าวเข้าปากได้ ถ้าเล็กๆก็ยัง
อาศัยพ่อแม่ป้อน ฉะนั้นใครนั่น ที่นี้ถ้าเด็กนั้นนะคือไม่ยอมกิน มันก็จะปัญหาต่อพ่อ
แม่ จริงไหม มันก็จะมีปัญหาต่อกัน เมื่อทะเลาะเบาะแว้งกันเกิดขึ้นได้ เพราะความ
เข้าใจผิด พ่อแม่ก็ต้องอยากให้ลูกได้กิน ได้โต ได้สมวัย ได้สมบูรณ์ แต่เด็กก็มีความคิด
ความเห็นของตัวเอง ก็จะทำตามนิสัยตามความคิดความเห็นของตัวเอง ก็เลยเหมือนลูก
บังคับ ก็เลยขัดเคืองพ่อขัดเคืองแม่นั่นเอง หว่าพ่อแม่ไม่ดี ฐานะพ่อแม่ก็อยากให้โต
อยากให้สมบูรณ์ อันนี้ก็เลยเป็นตัวคือตัวหนึ่ง เป็นตัวว่าอยากสอนอยากตัวหนึ่ง ที่นี้ถ้าพ่อ
แม่ไม่มีเวลา ก็เลยต้องปล่อยทิ้งไว้ไปตามยถากรรม หรือเคี้ยวเจ็ญไม่ไหวก็เลยต้อง
ปล่อยทิ้งตามยถากรรม แล้วเด็กนั้นจะโตได้ไหม จะสมบูรณ์ได้ไหม อันนี้อย่างหนึ่ง
อีกอย่างหนึ่งเวลาเราจบไปทำงาน เมื่อพี่เลี้ยงเขาแนะนำงานต่างๆ เราไปขัดแย้งเขาหมด
นึกว่าตัวเองเก่งตัวเองเหนือเขา ก็เลยไม่ฟัง หรือฟังก็ฟังไปอย่างนั้นเอง อันนี้ก็เป็
นความว่าอยากสอนอยาก เป็นทฎฐิมานะ คนแนะนำเขาก็ไม่ยอมแนะนำ ไม่อยากสนทนา

ด้วย เพราะพูดไปแล้วก็เปล่าประโยชน์แล้วก็เหนื่อย แล้ววังแต่จะทะเลาะวิวาทกัน คนนั้นจะรู้งานได้เร็วไหม จะเข้าใจระบบงานได้เร็วไหม แล้วเมื่อทำไปก็จะเกิดปัญหาต่อหน่วยงาน เวลาปัญหาต่อหน่วยงานเกิดขึ้น ก็จะมีคนอื่นมาเพ่งโทษกัน คนอื่นมาคอยจับผิดกัน คนอื่นหวังร้ายกัน แต่หาพิจารณาไม่ว่าเวลาเราต้องเรียนรู้ สังคมหรือหมู่คณะเขาคาดหมายเราไว้อย่างนี้ เมื่อเราต้องเรียนรู้ต้องทำ แต่เราไม่ยอมเรียนรู้ไม่ยอมทำเราก็ผิดหน้าที่ตั้งแต่ต้น เมื่อผิดหน้าที่ ความสมบูรณ์ในความรู้ในการทำงานนั้นก็ไม่มี ความบกพร่องในจุดนั้นจึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหานั้นเอง ปัญหาตัวนี้จึงเกิดขึ้น ที่นี้ผู้มีปัญญานะก็ต้องพิจารณา ถ้าเขาพูดขึ้นมาปัญหานั้นพูดขึ้นมา เราก็ต้องย้อนมาพิจารณาตัวเรามันจริงไหม ถ้าจริงเราก็ได้แก้ไข เราก็จะได้ยังได้พัฒนาขึ้น ถ้าไม่ยอมรับฟัง มันก็เลยเป็นทริฏฐิมานะ คนนั้นก็เลยหนักไปเรื่อย ไม่ได้พัฒนาขึ้น เหตุนั้นมันมีอยู่ในโลกนี้ เราเคยเห็นไหม เหมือนนักการเมือง เวลาถูกเขาซักฟอกขึ้นมาว่าผิดตรงนี้ แทนที่จะเอาข้อมูลออกมาตีแผ่กันว่าผิดจริงหรือไม่จริง บางครั้งก็ไปโจมตีผู้พูด ว่าผู้พูดมีความผิดในเรื่องนั้นเรื่องนี้ออกมา นี่มันก็เป็นแบบนี้หมดทางโลก เหมือนกัน ก็เหมือนกันเหมือนกันเคยพูดให้ฟัง เวลาแนะนำมา เขาก็หาว่าฉันประจานเขา ฉันไม่หวังดีต่อเขา เขาไม่ได้พิจารณาว่า ถ้าฉันไม่หวังดีต่อเขาฉันจะให้เขาอยู่หรือ ให้เขากินหรือ จะแนะนำเขาอยู่หรือ หือ เหมือนลูก พ่อแม่ให้กินให้อะไรทุกอย่าง ก็ว่าพ่อแม่ไม่หวังดีหรือ บังคับหรือ อันนี้ก็เป็นความเห็นที่ผิด ความเห็นผิดตรงไหนอวิชชาที่อยู่ตรงนั้นนั่นเอง เป็นสายของอวิชชาแล้วนะ เหตุนี้ความเห็นที่ถูกตรงไหนอวิชชาที่อยู่ตรงนั้นไม่ได้ เราจึงควรทำแสงสว่างให้เกิด คือความเห็นที่ถูก คือวิชชานั้นเอง คือตัวปัญญานั้นเอง เราไม่ต้องไปลบความมืด เมื่อแสงสว่างเกิดความมืดมันหายไปเอง ฉะนั้นใครเห็นนั้น เหตุนี้มันต้องพิจารณา ว่าเขาประจานเรามันก็ผิดอีก ก็เป็นความเห็นที่ผิด ถ้าว่าเขาประจานเรานั้น สิ่งที่เขาพูดนะมันเป็นความจริงไหม มันเป็นความจริงแล้วสิ่งที่เขาแนะนำเรานั้นเจตนาเขาต้องการจะทำให้เราเสียหายไหม การที่เขาประจานกันนี้ ในทางโลกนี่คือต้องการจะทำร้ายผู้มันใช่ไหม ผู้ที่ถูกประจานให้เสียหายใช่ไหม จริงไหม ถูกไหม อันนั้นต่างหาก อันนี้เราไม่ได้ต้องให้เสียหาย เราแนะนำสิ่งที่ผิดพลาดเกิดขึ้น สิ่งที่มีปัญหาเกิดขึ้นให้รู้จักพิจารณาให้แก้ไขให้เกิดสติปัญญา สิ่งที่จะแนะนำเหล่านี้ทั้งหมดมันตรงกับคำว่าประจานไหม มันคือความช่วยเหลือนั่นเอง แค่นี้ความเห็นตรงนี้ก็ไม่ต้องต่อสังขารคือความจริงที่เขาแนะนำ มันก็เป็นมิจฉาทริฏฐิมานะเอง มันก็เป็นอิตตา

เป็นทฤษฎีมานะ เป็นความว่ายากสอนยาก ซึ่งไม่ตรงต่อสิ่งที่พระพุทธเจ้าสอน พระพุทธเจ้าสอน บรรพชิตนี้ควรละธรรมที่เน้นช้ำคือตัณหาทฤษฎีมานะ ควรเจริญธรรมที่ไม่เน้นช้ำ นี่ให้เข้าใจให้ถูก เมื่อเราไม่ทำ เราทำเช่นนั้นก็เท่ากับเราเจริญธรรมที่เน้นช้ำ

เจริญธรรมที่สะสมกิเลส ไม่ใช่ธรรมที่ละกิเลส แล้วเราบวชเข้ามาอยู่ในพระศาสนาของพระพุทธเจ้า อยู่ใต้อนุศาสนิยะคำสอนของพระองค์ เราไม่เดินตามที่พระองค์แนะนำสั่งสอน เราได้ทำหน้าที่ของเราสมบูรณ์ยัง แล้วโทษตรงนั้นอยู่ที่ใคร นี่ต้องพิจารณาให้ถ่องแท้ เพราะนั่นคำว่าประจານ คำว่าไม่หวังดี มันเลยเป็นความเห็นที่ผิดนั่นเอง เป็นภาษาที่ไม่ควรใช้ เพราะภาษานี้เป็นภาษาที่มุ่งต่อโลกโกรธหลง เข้าใจยัง เหมือนคำว่าเมตตากรุณาเมตตาอุเบกขา ภาษาตัวนี้เป็นภาษาที่มุ่งต่อธรรมนั่นเอง คำว่าประจาน คำว่าเหยียดหยาม คำว่าไม่หวังดี มันเป็นภาษาที่มุ่งต่อโลกโกรธหลง เพราะในภาษาตรงนี้นะมันจะมีความรู้สึกเขาเราอยู่ในนั้น นี่มันมีสมมติอยู่ในความคิดความรู้นั้นเห็นยัง

ความคิดความรู้นั้นนะมันมีสมมติอยู่ เมื่อมันมีสมมติมีเขาเรา มันมีความยินร้ายเกิดมีโทษะเกิด จึงใช้ภาษานี้ออกเป็นเครื่องมือของมัน เรียกว่าวจีสังขาร เกิดจากวิตกวิจารณ์ที่เป็นอกุศลนั่นเอง เหตุนี้ผู้ภาวนาจะต้องตามดูตามพิจารณา ให้รู้เท่าทันคำพูดตัวเอง ให้รู้เท่าทันความคิด ให้รู้เท่าทันกายตัวเอง จึงเอาภพนั้นนะเป็นที่ตั้งให้สติระลึกอยู่ จะเดินจะเห็นจะรู้จะเหยียดจะกิน จะเดินจะนั่งจะนอนจะกินถ่ายหลับตื่น ให้มีสติตามรู้รอบรอบคอบอยู่ในภพนั้นเอง รอบคอบอยู่ในกายก็รอบคอบอยู่ในเวทนาจิตรธรรมนั้นเอง เพราะกายเวทนาจิตรธรรมมันก็อยู่ในห้วงจิตเท่า มันไม่ได้ออกไปอยู่ข้างนอก เหตุนี้พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อเกิดการดิฉินนิทาของประชาชนเกิดขึ้น พระองค์จึงบัญญัติให้พระที่ยังไม่พ้น ๑๐ พรรษา ต้องถือนิสัยอยู่กับอุปัชฌาย์ เพื่อให้อุปัชฌาย์นั้นเป็นผู้แนะนำสั่งสอน เป็นผู้ชี้แนะ เป็นพี่เลี้ยงนั่นเอง แล้วพระองค์ยังตรัสอีกว่า ให้อุปัชฌาย์นั้นดูแลศิษย์เหมือนลูกในอุทร ให้ศิษย์นั้นเคารพอุปัชฌาย์เหมือนบิดาผู้ให้กำเนิด จึงจะมีความสมานฉันท์ซึ่งกันและกันนั่นเอง มีความเมตตามีความรักซึ่งกันและกัน นี่ท่านตรัสไว้ เพื่อสอนตั้งแต่ข้อวัตรปฏิบัติ ตั้งแต่ศีล การนุ่งห่มผ้ากิริยามารยาททุกอย่าง แล้วก็สอนเรื่องของธรรมะเรื่องของกรรมฐาน ที่นี้ท่านก็ตรัสไว้อีก ให้พระภิกษุที่พ้น ๑๐ พรรษาเป็นพระเถระ ให้เป็นอุปัชฌาย์ได้ แต่ท่านมีข้อยกเว้นนะ พระที่พ้น ๑๐ พรรษาถ้าไม่มีคุณธรรมก็ไม่ให้เป็นอุปัชฌาย์ ลูกศิษย์เมื่อพ้น ๑๐ พรรษาไม่มีคุณธรรมให้ถือนิสัยตลอดชีวิต เป็นเด็กตลอดชีวิต ที่นี้มันมีปัญหาเกิดขึ้น เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าจะ

เสด็จไปต่างแดน เพื่อโปรดเวไนยสัตว์ ท่านก็ให้พระอานนท์ไปบอกพระเตรียมตัวตามเสด็จ พอจะเสด็จจริงมีพระไปไม่ก็รูป พระองค์ก็จึงถามว่า อานนท์ทำไมพระจึงไปน้อย พระอานนท์ก็ทูลตอบว่า เนื่องจากพระนั้นเมื่ออุปัชฌาย์ไม่ไปกับพระผู้มีพระภาคเจ้า เพราะท่านสามารถคุ้มครองตัวเองได้แล้ว สัททวิหาริกคือลูกศิษย์ก็เลยไปไม่ได้ เพราะต้องถือนิสัยอยู่กับอุปัชฌาย์ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงมีอนุบัญญัติเกิดขึ้น ให้ภิกษุถือนิสัย ๕ พรรษา ลดจาก ๑๐ พรรษาเหลือ ๕ พรรษา ให้พระที่ ๖ พรรษาขึ้นไปสามารถไปกับพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ เพราะการที่ไปกับพระผู้มีพระภาคเจ้านั้นเป็นประโยชน์มหาศาล เพราะท่านจะได้สั่งสอนบางอย่าง นี่คือเหตุผล ต่อมาอุปัชฌาย์เสียชีวิตบ้าง สึกบ้าง ไปเข้ารีตเดียรฉัตรบ้าง ก็เกิดปัญหาพระเหล่านั้นจะอยู่กับใคร พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงบัญญัติอาจารย์ ผู้ที่พ้น ๑๐ พรรษามีคุณธรรมให้เป็นอาจารย์ ให้พระที่ไม่มีอุปัชฌาย์หรือห่างจากอุปัชฌาย์ให้ขออธิษฐานอาจารย์ อยู่ฟังฟังกับอาจารย์นั้น เป็นผู้อบรมสั่งสอนแทนอุปัชฌาย์ อันนี้เป็นสิ่งที่พระองค์บัญญัติไว้ให้เป็นพีเลียง ให้มีพีเลียงเหมือนลูก เมื่อพ่อแม่เลี้ยงลูกโตแล้ว ให้การศึกษาให้การอุปการะทุกอย่าง เมื่อลูกมีความสามารถ ก็ได้ออกไปตั้งบ้านสร้างเรือนอยู่ด้วยตัวเองได้ ฉะนั้นนั่น พระภิกษุผู้บวชในธรรมวินัยนี้ก็ต้องอาศัยอุปัชฌาย์อาจารย์ก่อน พระทางสายอีสานเขาจึงเรียกพ่อแม่ครูอาจารย์ เป็นทั้งพ่อแม่ เป็นทั้งครู เป็นทั้งอาจารย์ เพื่ออะไร ก็เพื่อความเคารพ ความเชื่อฟัง ความอ่อนน้อมถ่อมตนนั่นเอง อันนี้เป็นสัลเลขธรรม ธรรมเครื่องขัดเกลากิเลส ถ้าเราแบบมองลึกเข้าไป การให้อุปัชฌาย์อาจารย์นั้นเป็นแบบคาย เพื่อที่จะเป็นพีเลียงพระแล้ว ยังสอนให้พระบวชใหม่นั้น ให้มีสัลเลขธรรม ให้เป็นผู้ว่าง่ายสอนง่าย ให้เป็นผู้ลดทิฏฐิมานะไม่ถือตัวถือตน เพราะยังต้องฟังท่านอยู่ ได้เรียนรู้ถึงจาริตประเพณีของพระภิกษุนั่นเอง นี่ต่างหาก จึงเป็นคุณเป็นประโยชน์ ไม่ใช่เป็นแค่พระวินัยอย่างเดียว วินัยนี้เอื้อต่อธรรมะ เป็นวินัยที่เพื่อฝึกฝนธรรมะนั้นเอง จึงว่าศีลที่อบรมดีแล้วยังสมาธิให้เกิด สมาธิที่อบรมดีแล้วยังปัญญาให้เกิด ศีลตัวนี้อบรมปัญญา เพราะผู้ที่ว่าง่ายสอนง่ายไม่มีทิฏฐิมานะเท่ากับลดอคตัลางเรื่อยๆ นั่นละคือตัวธรรมะ เป็นสัลเลขธรรม ธรรมเครื่องขัดเกลากิเลส พระแม่แต่ได้ถึงสมาบัติ ๘ อรูปฌาน ๔ นั่นเอง พระองค์ก็ตรัสว่าฌาน ๑ ถึง ฌาน ๘ ไม่ใช่สัลเลขธรรม ไม่ใช่ธรรมเครื่องขัดเกลากิเลส ฌาน ๑ ถึง ฌาน ๔ เป็นแค่วิหารธรรม ธรรมเครื่องอยู่ในความสุขสบายในธาตุขันธ์เท่านั้น ไม่ใช่ธรรมเครื่องขัดเกลากิเลส เหตุนี้ผู้ได้สมาบัติ ๘ ไม่ได้เป็นตัวรับรองว่ากิเลสจะหลุดออกไป เพราะ

ไม่ใช่ตัวเลขธรรม ไม่ใช่ธรรมเครื่องขัดเกลาจิตใจ เป็นแค่สมาธิอย่างหนึ่งเฉยๆ เหตุนี้
เมื่อเราได้ยินได้ฟังให้ไปขบคิดพิจารณา มันเป็นเรื่องใหม่ เมื่อมาอยู่กับท่าน เมื่อมา
ฟังฟังท่าน แล้วยังเอาความรู้ความเห็นตัวเองเป็นใหญ่ มันถูกใหม่ มันถูกต่ออนุสาสนี
ยะคำสอนของพระพุทธเจ้าใหม่ ถ้าไม่ถูกก็เท่ากับไม่เคารพพระพุทธเจ้า ไม่ประพฤติ
ปฏิบัติเท่ากับไม่เคารพพระธรรม การไม่ประพฤติปฏิบัตินั้นละเท่ากับสงฆ์สังฆะเกิดขึ้น
ในใจไม่ได้ เท่ากับไม่เคารพพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงไม่มีพุทธัง ชัมมัง สังฆัง ธรรมัง
กัจฉามิ ผู้ที่มีพุทธัง ชัมมัง สังฆัง ธรรมัง กัจฉามิ คือภูมิจิตของพระโสดาบันขึ้นไป
เหตุนี้ในการบวชชี ในการรับศีล ๕ แม้แต่ศีล ๑๐ ท่านจึงให้สมาทานไตรสรณ
คณก่อน เพื่อให้รู้จักว่าอันนี้เป็นจุดสำคัญ เราต้องมีพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์เป็นที่
พึ่งที่เคารพ นี่เป็นหลักให้ผู้ที่ใหม่อยู่ ให้รู้จักสมาทานในจุดนี้เป็นหลัก เหตุนี้อันนี้
พูดให้ฟัง ทุกอย่างมันเป็นความจริง เมื่อเด็กก็ต้องอาศัยพ่อแม่ เมื่อใหม่ในงานนั้นก็ต้อง
อาศัยพี่เลี้ยงที่เขาผ่านงานมาแนะนำ แม้แต่ในพระศาสนาท่านก็บัญญัติให้อุปัชฌาย์
อาจารย์แนะนำสั่งสอน ท่านสรรเสริญผู้ที่วางายสอนง่าย ผู้ที่ไม่มีทิฏฐิมานะ ท่านตำหนิ
ผู้ที่ว่ายากสอนยาก ผู้ที่มีทิฏฐิมานะ อย่างเช่นนายฉันทะ เมื่อว่ายากสอนยากท่านจึงให้
ลงพรหมทัณฑ์ ไม่ให้สงฆ์เกี่ยวข้อง จะทำอะไรให้ทำหมด แต่สงฆ์ไม่พูดไม่เกี่ยวข้อง
แม้แต่ทักหากก็ไม่มี กินก็ไม่กินร่วม ไม่สนใจเหมือนไม่มีบุคคลนั้นในวัดนั้น นั่นเขา
เรียกว่าลงพรหมทัณฑ์ ผู้ที่หัวคือมีทิฏฐิมานะมาก ท่านก็ลงถึงอุกเขปนียกรรมหรือ
ปัพพาทนียกรรม ไล่ออกจากหมู่จากคณะ นี่เป็นอะไร เป็นสิ่งที่พระวินัยอันหนึ่ง
แต่สื่อให้เห็นว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าไม่สรรเสริญนะ เหตุนี้เมื่อเราประพฤติปฏิบัติ
เช่นนั้น ในหน่วยงานนั้นแม้แต่ผู้จะมาแนะนำเขาก็ไม่ยอมแนะนำ ไม่อยากสมาคมด้วย
เพราะเป็นผู้ว่ายากสอนยาก พูดไปก็มีแต่ปัญหา พูดไปก็มีแต่เรื่องแต่เรา เขาก็เลยไม่
อยากพูด ก็แล้วแต่ตัวใครตัวมัน ถ้าทำงานไม่ได้สุดท้ายเขาก็ไล่ออกจากงานนั่นเอง นั่น
เป็นทางโลก ทางธรรมเหมือนกัน เมื่อไม่มีความวางายสอนง่ายไม่ลดทิฏฐิมานะ ไม่
มีตัวเลขธรรม อนิจจังทุกขังอนัตตาก็ไม่เข้าสู่จิตนั่นเอง เพราะมันไม่เห็น เพราะตัวว่า
ยากสอนยาก ตัวมานะนั่นละมันตัวอัตโนมัติมันบังอนัตตานั้นเอง มันบังอนิจจังนั่นเอง ตัว
อวิชชานั้นละมันปกปิดสังขารธรรม ปกปิดไตรลักษณ์ญาณนั่นเอง เหตุนี้เมื่อไม่มีที่ย่อม
ไปสู่ความเสื่อม สุดท้ายเมื่อหมดบุญวาสนาในเพศนักบวชก็ต้องลาสิกขาไป ไปใช้
กรรมต่อ ไปสร้างภพสร้างชาติต่อตนเอง เพราะอะไร เพราะเบื้องต้นเดินผิดแล้ว เบื้อง

ปลายก็ผิดไปตลอดสายนั่นเอง เหตุที่ใดลตทกฏฐิมานะมาก ที่นั่นมีความสามัคคีธรรม
ที่ใดลตตัวลตตนมากที่นั่นมีธรรมะ ที่ใดมีธรรมะที่ใดมีสามัคคีธรรม ที่นั่นเป็นที่นำ
ความสุขมาสู่หมู่คณะ และนำความเจริญมาสู่ที่นั่น เหตุที่นั่นพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสไว้
การไม่ทะเลาะวิวาท การสามัคคีเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทุกๆพระองค์ ให้เราใส่
ใจไว้ วันนี้ขอแนะนำแต่เพียงย่อๆแต่เพียงเท่านี้.